

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Veiledning

Finanstilsynets praksis for vurdering av risiko og kapitalbehov

Veiledningen gjelder for banker, holdingselskaper i finansforetak,
kredittforetak og finansieringsforetak
18.12.2025

1. Definisjoner, forkortelser og rettslig grunnlag	3
1.1. Definisjoner og forkortelser	3
1.2. Rettslig grunnlag	4
1.3. Innsendelse av ICAAP/ILAAP	5
2. Innledning	5
3. Kort om SREP-rammeverket	6
3.1. Prosesser og vurderinger som inngår i SREP	6
3.2. Kontradiksjon og klageadgang	7
3.3. Konsolideringsnivå	7
4. Forholdsmessighet i SREP	7
5. Løpende overvåking	8
6. Vurdering av forretningsmodell	9
6.1. Vurdering av forretningsmessig og strategisk risiko	9
6.2. Vurdering av eierrisiko	10
7. Vurdering av intern virksomhetsstyring	10
7.1. Organisering, ansvarsforhold og kultur	10
7.2. Rammeverk for risikostyring og internkontroll	11
7.3. ICAAP, ILAAP og stresstesting	11
8. Nærmere om de ulike risikotypene	12
8.1. Kredittrisiko	12
8.2. Markedsrisiko	15
8.2.1 Markedsrisiko i handelsporteføljen	15
8.2.2 Markedsrisiko utenfor handelsporteføljen	15
8.3. Operasjonell risiko	16
8.4. Likviditets- og finansieringsrisiko	18
8.5. Risiko knyttet til overdreven gjeldsoppbygging	18
8.6. Verdipapirisering	18
8.7. Øvrige risikoområder	19
9. SREP-score	19
10. Vurdering av samlet kapitalbehov	20
10.1. Innledning	20
10.2. Vurdering av kapitalbehov i pilar 2	20
10.3. Uvektet kjernekapitalandel	22
11. Andre tiltak i pilar 2	22
11.1. Pilar 2-krav til LCR i valuta	22
12. Tilsynsmessige virkemidler	23
12.2. Tidlig inngripen	24
13. SREP-vurdering i tilsynskollegier	25

1. Definisjoner, forkortelser og rettslig grunnlag

1.1. Definisjoner og forkortelser

SREP	<i>Supervisory Review and Evaluation Process</i> Tilsynsmyndighetenes prosess for vurdering av foretakenes samlede risikonivå og kapitalbehov samt tilsynsmessige virkemidler
ICAAP	<i>Internal Capital Adequacy Assessment Process</i> Foretakets egne vurderinger knyttet til risiko og kapitalbehov
ILAAP	<i>Internal Liquidity Adequacy Assessment Process</i> Foretakets egne vurderinger knyttet til risiko og likviditetsbehov
P2R	<i>Pillar 2 requirement</i> Pilar 2-krav / foretaksspesifikt kapitalkrav
P2R-LR	<i>Pillar 2 requirement leverage ratio</i> Foretaksspesifikt krav til uvektet kjernekapitalandel
P2G	<i>Pillar 2 guidance</i> Risikovektet kapitalkravsmargin
P2G-LR	<i>Pillar 2 guidance leverage ratio</i> Uvektet kapitalkravsmargin
CRD	Kapitalkravsdirektivet, Directive 2013/36/EU
CRR	Kapitalkravsforordningen, Regulation (EU) No 575/2013
LCR	<i>Liquidity Coverage Ratio</i> Likviditetsreserve
NSFR	<i>Net Stable Funding Ratio</i> Stabil og langsiktig finansiering
IRB-metode	<i>Internal Ratings-Based Approach</i> Internbasert rating-metode
EVE	<i>Economic Value of Equity</i> Økonomisk verdi av egenkapital
NII	<i>Net Interest Income</i> Rentenetto

IRRBB	<i>Interest Rate Risk in the Banking Book</i> Renterisiko knyttet til bankporteføljen
CSRBB	<i>Credit Spread Risk in the Banking Book</i> Kreditspread-risiko knyttet til bankporteføljen
EBA	<i>European Banking Authority</i> Den europeiske banktilsynsmyndigheten
IMF	<i>International Monetary Fund</i> Det internasjonale pengefondet

1.2. Rettslig grunnlag

Foretaket skal vurdere risiko og tilhørende kapitalbehov regelmessig, jf. finansforetaksloven § 13-6 første til tredje ledd. Foretakets ansvarlige kapital skal være forsvarlig sett i lys av foretakets risiko og omfanget av virksomheten, og foretaket skal ha en forsvarlig likviditetsstyring, jf. finansforetaksloven § 13-7 og CRR/CRD-forskriften kapittel V.

Kapitalbehovet skal vurderes på konsolidert nivå og omfatte samtlige konsernforetak, jf. CRR/CRD-forskriften § 23. Navn på alle konsernforetakene skal fremgå i ICAAP og ILAAP. ICAAP og ILAAP skal vise fordelingen av risiko og kapitalbehov for gruppen under ett og for de enkelte foretakene i gruppen, jf. CRR/CRD-forskriften § 23. ICAAP skal i tillegg til konsernforetak også omfatte vurdering av risiko og kapitalbehov knyttet til eierandeler i tilknyttede foretak og samarbeidende gruppe, jf. finansforetaksloven § 17-13.

Finanstilsynet skal vurdere foretakenes samlede risiko og kapitalbehov, jf. finansforetaksloven § 14-6 annet ledd. Dersom den samlede risikovurderingen viser at foretaket har risiko som ikke eller bare delvis, er dekket av de generelle kapitalkravene (pilar 1-kravene), kan Finanstilsynet fastsette foretaksspesifikt kapitalkrav (pilar 2-krav) eller virksomhetsbegrensninger for å sikre at ansvarlig kapital er i samsvar med foretakets risikoeksponering, jf. finansforetaksloven § 13-6 syvende ledd og CRR/CRD-forskriften § 46 første ledd. Kapital som benyttes til å oppfylle foretaksspesifikt kapitalkrav kan ikke benyttes til å dekke andre kapitalkrav, kapitalbufferkrav eller forventning til kapitalkravsmargin, jf. CRR/CRD-forskriften § 46 sjette ledd. Ren kjernekapital som benyttes til å oppfylle det kombinerte bufferkravet kan ikke brukes til å dekke kapitalkrav etter CRR-artikkel 92 bokstav a, b og c, foretaksspesifikt kapitalkrav eller forventning til kapitalkravsmargin, jf. CRD-artikkel 128.

Finanstilsynet kan fastsette et foretaksspesifikt kapitalkrav som skal dekke risikoer som ikke, eller bare delvis, er dekket av de generelle pilar 1-kravene, jf. CRR/CRD-forskriften § 46 første ledd bokstav a. Finanstilsynet skal også fastsette et foretaksspesifikt kapitalkrav for foretak som ikke etterlever regelverk knyttet til risiko- og kapitalbehovsvurdering (ICAAP), styring og kontroll eller store engasjementer, så fremt ikke andre tilsynsmessige virkemidler anses tilstrekkelige, jf. første ledd bokstav b. Videre følger det av første ledd bokstav c at Finanstilsynet kan fastsette pilar 2-krav hvis foretakets retningslinjer og rutiner for justeringer i verdivurderingen av posisjoner eller porteføljer i handelsporteføljen etter CRR-artikkel 105 er utilstrekkelige. Finanstilsynet kan fastsette et foretaksspesifikt kapitalkrav hvis foretakets manglende etterlevelse av kravene og vilkårene knyttet til bruk av interne modeller vil føre til et utilstrekkelig kapitalnivå, jf. første ledd bokstav d. Finanstilsynet kan fastsette pilar 2-krav dersom foretaket gjentatte ganger har unnlatt å etablere eller opprettholde en tilstrekkelig margin til kapitalkravene, som meddelt etter bestemmelsene i CRR/CRD-forskriften § 47 annet ledd, jf. første ledd bokstav e. Videre følger det av CRR/CRD-forskriften § 46 første

ledd bokstav f at Finanstilsynet kan fastsette foretaksspesifikt kapitalkrav på bakgrunn av "andre foretaksspesifikke situasjoner" som gir grunnlag for vesentlig bekymring.

Kapital som benyttes for å oppfylle det foretaksspesifikke kapitalkravet, skal bestå av minimum 56,25 prosent ren kjernekapital og 75 prosent kjernekapital, som tilsvarer kravet til sammensetning av kapital i pilar 1. Finanstilsynet kan stille strengere krav til kapitalsammensetning i enkeltforetak når det er nødvendig av hensyn til foretakets soliditet, jf. CRR/CRD-forskriften § 46 femte ledd.

Automatiske restriksjoner på samlet utbetaling av utbytte, renter på tilleggskapital samt prestasjonsbetinget godtgjørelse inntreffer ved manglende etterlevelse av minstekravet i pilar 1 og pilar 2 og bufferkravene, jf. finansforetaksloven § 14-3 og CRR/CRD-forskriften § 10.

Finanstilsynets rammeverk for SREP beskrevet i denne veiledningen bygger på EBAs retningslinjer for SREP ([EBA/GL/2022/03](#)), jf. CRD artikkel 97.

1.3. Innsendelse av ICAAP/ILAAP

Alle foretak plikter, uavhengig av frekvensen for SREP-vurderingen, å utarbeide ICAAP og ILAAP minimum årlig. ICAAP og ILAAP skal være innarbeidet i virksomheten, gjennomføres på øverste konsolideringsnivå og vedtas av foretakets styre.

Finanstilsynet benytter 31. desember som referansedato for vurdering av risiko og kapitalbehov. Finanstilsynet vil også ta hensyn til foretakets ICAAP og ILAAP når referansedatoen er en annen enn 31. desember, men vil i større grad være avhengig av å utøve skjønn i tilfeller hvor det er vesentlige avvik mellom foretakets egen vurdering og Finanstilsynets vurdering.

ICAAP og ILAAP skal oversendes Finanstilsynet så snart som mulig etter styrets godkjenning og fortrinnsvis innen 30. april¹, som vedlegg til Altinn-skjema KRT 1172. ICAAP og ILAAP må være i et maskinlesbart/søkbart format.

Datterforetak av utenlandsk finansforetak etablert i EU underlagt konsolidert tilsyn av Den europeiske sentralbanken skal oversende ICAAP og ILAAP innen 31. mars, som vedlegg til Altinn-skjema KRT 1172.

2. Innledning

Denne veiledningen med vedlegg gjør rede for Finanstilsynets prosess for å vurdere foretakenes samlede risikonivå og kapitalbehov, samt tilsynsmessige virkemidler (SREP) og Finanstilsynets metoder for å vurdere kapitalbehov under pilar 2. Veiledningen bygger på og må ses i sammenheng med EBAs retningslinjer for SREP og fastsettelse av kapitalbehov under pilar 2. Denne veiledningen erstatter SREP-veiledningen av 20. desember 2024.

Kapittel 3 gir en oversikt over de ulike delprosessene som inngår i SREP, og hvordan disse henger sammen. Kapittel 4 beskriver gruppeinndelingen som avgjør hyppigheten og omfanget av Finanstilsynets SREP og dialog med det enkelte foretaket. Kapittel 5 beskriver Finanstilsynets løpende overvåking av foretakets risikonivå og risikoutvikling. Kapittel 6 gir en oversikt over viktige vurderingskriterier som inngår i Finanstilsynets vurdering av foretakets forretningsmodell samt forretningsmessige- og strategiske risiko. Kapittel 7 gir en oversikt over sentrale kriterier Finanstilsynet legger vekt på ved vurdering av foretakets interne virksomhetsstyring. Kapittel 8 omhandler Finanstilsynets vurdering av foretakets ulike risikoområder. Score og samlet risikovurdering omtales i kapittel 9. Kapittel 10 omhandler vurdering av foretakets kapitalbehov og beskriver de ulike metodene Finanstilsynet støtter seg på for å anslå foretakets samlede kapitalbehov og foretaksspesifikke kapitalbehov

¹ Finanstilsynet ønsker på sikt at foretak sender inn ICAAP/ILAAP senest innen 30. april.

(pilar 2). De ulike metodene er nærmere beskrevet i vedlegg 2–4. Kapittel 11 omhandler andre tiltak i pilar 2, som blant annet krav til LCR i valuta. Kapittel 12 gir en oversikt over relevante tilsynsmessige tiltak og virkemidler, blant annet krav om retting og pålegg. Kapittel 13 omhandler SREP av grensekryssende konsern. Kapitalkravsmargin (P2G) omtales i vedlegg 5.

I tillegg til metodene og vurderingskriteriene som omtales i denne veiledningen, tar Finanstilsynet hensyn til foretakets egne vurderinger knyttet til risiko, kapitalbehov og likviditetsbehov (ICAAP og ILAAP). Krav til foretakets ICAAP og ILAAP omtales nærmere i vedlegg 1.

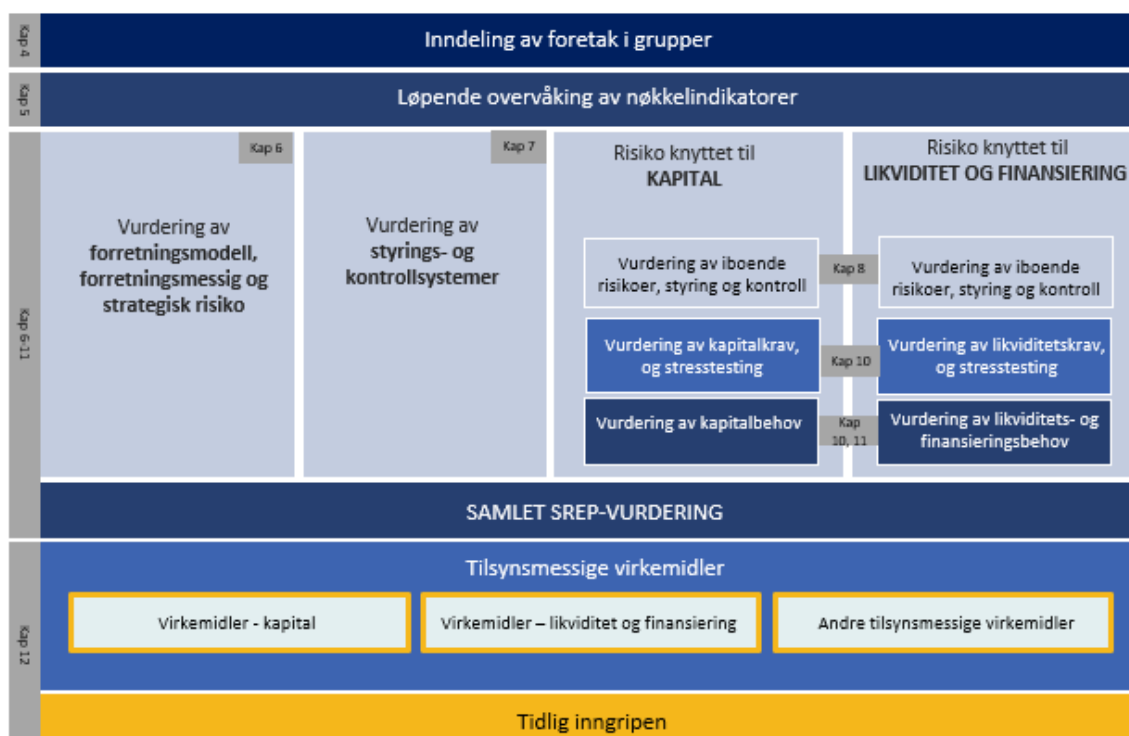
3. Kort om SREP-rammeverket

3.1. Prosesser og vurderinger som inngår i SREP

- Inndeling av foretak i grupper for SREP-formål
- Overvåking av nøkkelindikatorer
- Vurdering av forretningsmodell, inkludert forretningsmessig og strategisk risiko
- Vurdering av overordnede systemer for intern virksomhetsstyring
- Vurdering av risiko og kapitalbehov og foretakets kapitalisering
- Vurdering av risiko knyttet til foretakets likviditet og finansiering samt foretakets likviditets- og finansieringsbehov
- Vurdering av tilsynsmessige virkemidler, inklusiv foretaksspesifikt kapitalkrav (pilar 2)

Figuren under oppsummerer de ulike prosessene og vurderingene som inngår i SREP med henvisning til kapitlene hvor disse er omtalt.

Figur 1: Oppsummering av de ulike elementene som inngår i SREP

3.2. Kontradiksjon og klageadgang

Finanstilsynet sammenfatter vurderingen av foretakets risiko og kapitalbehov samt tilsynsmessige virkemidler, inklusivt foretaksspesifikt kapitalkrav, i et brev som oversendes foretakets styre. Styret gis anledning til å kommentere Finanstilsynets vurdering innen en fastsatt tidsfrist. Etter at Finanstilsynet har mottatt styrets kommentarer, foretas den endelige vurderingen av foretakets risiko og kapitalbehov, samt tilsynsmessige virkemidler, inklusivt foretaksspesifikt kapitalkrav.

Finanstilsynet utarbeider et brev til foretaket som sammenfatter og begrunner tilsynets endelige SREP-vurdering.² Finanstilsynet kan gjennom SREP-tilbakemeldingen eller på annen måte gi uttrykk for forventede forbedringer eller gi pålegg om forbedringer.³

Finanstilsynet uttrykker i brevet også en forventning til foretakets kapitalkravsmargin.⁴

Vedtaket om foretaksspesifikt kapitalkrav og Finanstilsynets forventning til foretakets kapitalkravsmargin blir publisert på Finanstilsynets nettsted. Finanstilsynets vedtak om foretaksspesifikt kapitalkrav kan påklages innen tre uker etter at foretaket har mottatt vedtaket. En eventuell klage skal sendes til Finanstilsynet.⁵ Vedtaket om foretaksspesifikt kapitalkrav gjelder inntil et nytt vedtak er fattet.

3.3. Konsolideringsnivå

For foretak som inngår i finanskonsern, vil vurderingen av risiko og kapitalbehov normalt foretas på øverste konsolideringsnivå, og foretaksspesifikt kapitalkrav fastsettes på konsolidert nivå for det aktuelle foretaket. I den grad det foretaksspesifikke kapitalkravet også gjelder på solonivå, vil dette presiseres i vedtaket.⁶ Se også omtale av temaet i EBAs retningslinjer for SREP, kapittel 1.3.

4. Forholdsmessighet i SREP

Finanstilsynet deler foretakene inn i grupper som avgjør hyppigheten og omfanget av SREP-vurderinger og dialog med foretakene. Ved inndeling i SREP-grupper vil Finanstilsynet blant annet ta hensyn til kategoriseringen av foretakene etter kapitalkravsforordningen (CRR).⁷ Finanstilsynet viser også til omtale om proporsjonalitet i EBAs retningslinjer for SREP, kapittel 2.4.

Gruppe 1 vil som hovedregel omfatte systemviktige foretak.⁸ Mellomstore og store foretak som ikke innpasses i gruppe 1, inngår som hovedregel i SREP-gruppe 2. Mindre og lite komplekse foretak hvor Finanstilsynet mener at det er nødvendig med hyppigere og jevnlig dialog med foretakets styre og ledelse, skal som hovedregel innpasses i SREP-gruppe 3 (forsterket oppfølging). Andre mindre og mellomstore foretak inngår i SREP-gruppe 4. I vurderingen av gruppetilhørighet tar Finanstilsynet hensyn til foretakets størrelse, forretningsmodell og type virksomhet samt risikoeksponering. Finanstilsynet vil også ta hensyn til andre forhold, for eksempel om foretaket er nyetablert.

² CRR/CRD-forskriften § 46, CRD-artikkel 97

³ CRR/CRD-forskriften § 46, CRD-artikkel 104a, jf. artikkel 73, 74 og CRR-artikkel 393. Se også kapittel 12 om tilsynsmessige virkemidler.

⁴ CRR/CRD-forskriften § 47, CRD-artikkel 104b nr. 2

⁵ Finanstilsynsklagenemnda er klageinstans.

⁶ ICAAP skal likevel utarbeides for hvert foretak, jf. vedlegg 1.

⁷ CRR-artikkel 4 nr. 145 og 146: Store, små og lite komplekse, og øvrige foretak

⁸ CRR/CRD-forskriften del VIII

Finanstilsynet vurderer gruppekriterier og gruppetilhørighet årlig. Ved endring i kriterier og/eller gruppetilhørighet vil Finanstilsynet informere foretakene det gjelder.

Tabell 1 oppsummerer hyppighet og omfang av SREP-vurderinger og Finanstilsynets dialog med foretakene for de ulike gruppene.

Tabell 1: Hyppighet og omfang av SREP-vurderinger og oppfølging av foretakene

SREP - Finanstilsynets oppfølging av foretakene				
Gruppe	Overvåking av nøkkel-indikatorer	SREP og pilar 2-vedtak	Risiko-vurdering	Omfang av kontakt med foretaket
1	Kvartalsvis	Årlig	Årlig	Jevnlig dialog med foretakets styre og ledelse
2	Kvartalsvis	Hvert 2. år	Årlig	Jevnlig dialog med foretakets styre og ledelse
3	Kvartalsvis	Hvert 3. år	Årlig	Jevnlig dialog med foretakets styre og ledelse
4	Kvartalsvis	Hvert 3. år	Årlig	Risikobasert dialog med foretakets styre og ledelse

Unntaksvis vil frekvensen for SREP-vurderingen kunne avvike fra det som fremgår av tabell 1. Eksempelvis kan det være behov for en ny SREP-vurdering tidligere enn normal frekvens skulle tilsi, når foretakets risikonivå er betydelig endret, eller når foretaket har gjennomgått vesentlige strukturelle endringer (fusjon, kjøp/salg av porteføljer mv.) som har medført vesentlig endring i samlet risikonivå. En fornyet vurdering vil som hovedregel omfatte alle risikoområder.

SREP-vurderingen er basert på prinsippet om forholdsmessighet.⁹ Som hovedregel er Finanstilsynets risikovurdering for store og komplekse foretak mer detaljert og omfatter flere risikoelementer enn for mindre og lite komplekse foretak. Risikoene beskrevet i kapittel 8 kan være mindre aktuelle for enkelte foretak. I andre tilfeller kan det være nødvendig med en grundigere risikovurdering for mindre og lite komplekse foretak, eller foretak med enkel forretningsmodell, men som har høy risikoeksponering.

5. Løpende overvåking

Finanstilsynet overvåker jevnlig utvalgte risikoindikatorer og finansielle nøkkeltall for det enkelte foretak, for eksempel nøkkeltall for kapital, likviditet, finansiering, lønnsomhet, vekst, kredittrisiko og markedsrisiko. Indikatorene er basert på foretakenes innrapportering til Finanstilsynet. Finanstilsynet overvåker nivået på indikatorene og hvordan indikatorverdiene utvikler seg over tid. Indikatorene blir også sammenlignet på tvers av foretak ved hjelp av utvalgte referansegrupper.

⁹ Jf. CRD-artikkel 97(4) andre underledd

I tillegg til å vurdere og analysere risikoutvikling i enkeltforetak overvåker Finanstilsynet også utviklingen i norsk og internasjonal økonomi og vurderer finansielle utviklingstrekk som kan påvirke risikoen i det enkelte foretak.¹⁰

Basert på den løpende overvåkingen vurderer Finanstilsynet behovet for tilsynsmessig oppfølging, blant annet innplassering i SREP-gruppe og andre tilsynsmessige tiltak. Finanstilsynet viser også til omtale om overvåking av nøkkelindikatorer i EBAs retningslinjer for SREP del 3.

6. Vurdering av forretningsmodell

Som en del av SREP, vurderer Finanstilsynet foretakets forretningsmodell og overordnede strategi, inklusiv forretningsmodellens robusthet på kort og lang sikt.¹¹ Finanstilsynet vurderer også kapitalbehov knyttet til forretningsmessig- og strategisk risiko samt eierrisiko. Som hovedregel omfatter vurderingen hele virksomheten, medregnet relevante hel- og deleide foretak. I enkelte tilfeller gjør Finanstilsynet også tematiske vurderinger av grupper av foretak.

6.1. Vurdering av forretningsmessig og strategisk risiko

Finanstilsynet skal analysere foretakets forretningsmodell, strategi og finansielle planer, og om forretningsmodell og strategi er levedyktig og bærekraftig over tid, jf. EBAs retningslinjer for SREP, kapittel 4. Når det gjelder levedyktighet¹², rettes analysen mot foretakets nåværende forretningsmodell og mulighet til å skape akseptabel avkastning i løpet av neste tolv månedersperiode, mens analysen av om forretningsmodellen/strategien er bærekraftig¹³, legger til grunn et lengre tidsperspektiv.¹⁴ Formålet med vurderingen er å få et overblikk over risikoen foretaket er eller kan bli utsatt for, eventuelle svakheter og sårbarheter, og foretakets inntjeningssevne, samt evne til å bygge kapital over resultatet fremover i tid, gitt foretakets risikoappetitt og finansieringssituasjon. Analysen danner grunnlaget for en vurdering av forretningsmessig og strategisk risiko, som ikke er dekket i pilar 1. Finanstilsynet gjør en helhetlig vurdering som kan blant annet omfatte

- en overordnet analyse av forretningsmodellen og hvilke områder som bør vurderes nærmere
- strategiske, markedsmessige og regulatoriske rammebetingelser
- strategi og finansielle planer, for eksempel planlagte endringer i foretakets forretningsmodell, vekst og inntreden i nye produkter og markeder
- foretakets distribusjonsmodell og eksponering utenfor kjerneområdet
- koblinger mot tredjeparter, inklusivt omfang av utkontraktering, samarbeidsavtaler og felleseie med andre foretak
- hvordan ulike kundesegmenter og produkter kan påvirke foretakets lønnsomhet, risikoprofil, balansestruktur mv., blant annet om forretningsmodellen er ensidig og lite diversifisert

¹⁰ Finanstilsynets vurdering av stabiliteten i det norske finansielle systemet offentliggjøres to ganger i året i rapporten [Finansielt utsyn](#).

¹¹ EBA anbefaler at foretakene utvider tidshorisonten for strategisk planlegging til minst 10 år, jf. EBAs [GL on the management of environmental, social and governance \(ESG\) risks](#). Se også CRD artikkel 87a.

¹² Oversatt fra det engelske "viability", jf. EBA/GL/2022/03 punkt 71.

¹³ Oversatt fra det engelske "sustainability".

¹⁴ Finanstilsynet er oppmerksom på å unngå dobbelttelling ved vurdering av kapitalbehov. Risikoen skal tas hensyn til i et foretaksspesifikt pilar 2-krav eller i forventning om kapitalkravsmargin.

Finanstilsynet vurderer om foretaket har inkludert bærekraftsrisiko¹⁵ i forretningsmodell og strategi. Finanstilsynet vurderer om faktorer knyttet til miljø, sosiale og styringsmessige forhold påvirker foretakets levedyktighet og motstandsdyktighet på kort og lang sikt.¹⁶

I analysen av forretningsmodellen inngår også en vurdering av om det er forhold ved denne som kan innebære særskilt risiko for hvitvasking og terrorfinansiering. Informasjon om foretakets kundemasse, geografiske forhold, produkter og tjenestetilbud er eksempler på relevant informasjon som kan legges til grunn i vurderingen av om foretakets forretningsmodell medfører en foretaksspesifikk risiko for hvitvasking og terrorfinansiering.¹⁷

Finanstilsynet tar også hensyn til hvilke tiltak foretaket har gjennomført for å redusere risiko og sårbarhet som følge av foretakets forretningsmodell og strategiske valg, og om foretakets forretningsmodell og strategi kan medføre omdømmerisiko.

6.2. Vurdering av eierrisiko

Finanstilsynet vurderer også risiko knyttet til foretakets eierandeler i hel- og deleide foretak, i tilfeller der eierskapet ikke anses som en ren finansiell investering, men bærer preg av å være en strategisk investering.¹⁸ I vurderingen tar Finanstilsynet hensyn til om eierskapet, direkte eller indirekte, kan bidra til økt risiko gjennom endring i forpliktelser, inntjening og resultater. Finanstilsynet tar også hensyn til eventuelle økonomiske og juridiske forpliktelser mellom foretakene som kan påvirke eierrisikoen. I noen tilfeller kan eierskapet også representere risiko for omdømmetap.

7. Vurdering av intern virksomhetsstyring

SREP innebærer en grundig vurdering av foretakets rammeverk for intern virksomhetsstyring. For en mer detaljert beskrivelse av vurderingskriteriene som vektlegges i denne prosessen, henvises det til Finanstilsynets risikomodul publisert på Finanstilsynets nettsted, samt til kapittel 5 i EBAs retningslinjer for SREP. Vurderingene baseres på tilgjengelig dokumentasjon, som foretakets ICAAP og ILAAP, innrapportering til Finanstilsynet, dokumentasjon fra stedlig tilsyn, samt offentlig tilgjengelig informasjon.

7.1 Organisering, ansvarsforhold og kultur

Finanstilsynet vurderer hvorvidt foretakets organisering, ansvarsforhold og prosesser for styring og ledelse er godt tilpasset foretakets risikostrategi, størrelse, forretningsmodell og kompleksitet. Finanstilsynet vurderer om foretaket har etablert interne kontrollfunksjoner med tilstrekkelige ressurser og kompetanse, samt om funksjonene har en posisjon i foretaket som sikrer at de kan utøve sine oppgaver uavhengig av den operative virksomheten.

Bedrifts- og risikokultur kan inngå i vurderingen. Ved vurdering av risikokultur vil Finanstilsynet, i tillegg til observasjoner av atferd, ta hensyn til foretakets interne retningslinjer. Dette omfatter blant annet etiske retningslinjer og retningslinjer for identifikasjon og håndtering av interessekonflikter, for eksempel balansen mellom kundevern og foretakets egne interesser. Det vurderes også regler for utlån og andre transaksjoner med styremedlemmer, ledelsen og deres nærstående.

¹⁵ Bærekraftsrisiko er oversettelse av ESG-risiko (environmental, social and governance risks) som omfatter risiko knyttet til miljø, sosiale og styringsmessige forhold.

¹⁶ EBA/GL/2022/03 punkt 95g

¹⁷ EBA/GL/2022/03 punkt 74

¹⁸ Aksjekursrisiko vurderes under markedsrisiko, jf. kapittel 8.2.

7.2 Rammeverk for risikostyring og internkontroll

Finanstilsynet vurderer om det er etablert tilstrekkelige og hensiktsmessige prosesser, retningslinjer og rutiner for å sikre god styring av alle vesentlige risikoer og etterlevelse av relevant regelverk. Det vurderes om foretaket har innarbeidet mål og risikorammer som er i tråd med foretakets vedtatte risikoappetitt og om risikoappetitrammeverket har tydelige koblinger til både overordnet forretnings- og risikostrategi og til godtgjørelsesordninger. Godtgjørelsesordningene i foretaket kan også bli nærmere vurdert. Finanstilsynet vurderer foretakets system for internkontroll, om foretaket gjennomfører en løpende vurdering av om internkontrollen er tilstrekkelig og om vurderingene dokumenteres tilstrekkelig.

Finanstilsynet vurderer rapporteringen til styret og ledelsen, inkludert omfang, relevans og kvalitet på rapporteringen, samt respons og oppfølging av relevante tiltak. Det vurderes også hvordan foretaket håndterer og aggregerer data, samt kvaliteten på myndighetsrapportering.

7.3 ICAAP, ILAAP og stresstesting

Det er viktig for Finanstilsynet at styret påser at foretaket har dokumenterte retningslinjer for ICAAP og ILAAP, og at det minst årlig utarbeides et ICAAP- og ILAAP-dokument. Disse dokumentene skal være sentrale verktøy i foretakets identifisering og styring av risiko. Finanstilsynet vurderer jevnlig ICAAP og ILAAP, samt tilhørende interne metoder og prosesser, for å sikre at de er tilpasset foretakets størrelse, omfang og kompleksitet. Det skal være fullstendige risikovurderinger som er godt integrert i foretakets styrings- og beslutningsprosesser, og det skal være samsvar mellom dokumentasjon for ICAAP, ILAAP og gjenopprettingsplanen.

Finanstilsynet legger vekt på at styret gjennomfører en prosess som sikrer at foretaket har tilstrekkelig kapital i forhold til samlet risikoprofil. For foretak med krav om internrevisjonsfunksjon, forventes det at denne funksjonen jevnlig vurderer at prosesser, metoder og modeller gir pålitelige resultater for vurdering av risiko og kapital- og likviditetsbehov. Styret skal sikre at det avsettes tilstrekkelige ressurser til revisjoner av ICAAP og ILAAP i internrevisjonens planer. For foretak med unntak fra kravet om internrevisjon, oppfordres det til at styret jevnlig innhenter en uavhengig vurdering av prosesser, metoder og modeller, for eksempel fra ekstern revisor eller annen uavhengig kompetent part.

Finanstilsynet vurderer foretakets stresstester, retningslinjer og rutiner for gjennomføring av slike tester, samt resultater presentert i ICAAP, ILAAP og risikorapporter. Det undersøkes om stresstestene følger EBAs retningslinjer for stresstesting (EBA GL/2018/04) og om de er tilpasset foretakets virksomhet og risikoeksponering. Resultatene fra foretakets stresstester i ICAAP vurderes også opp mot Finanstilsynets egne stresstester.

8. Nærmere om de ulike risikotypene

Finanstilsynet skal etter finansforetaksloven § 14-6 andre ledd vurdere hvilke risikoer foretaket er eller kan bli eksponert for. Vurderingen av fremtidig risiko foretaket kan bli eksponert for, vil blant annet ta utgangspunkt i foretakets forretningsmodell, strategi og den makroøkonomiske situasjonen. Finanstilsynet deler som hovedregel vurderingen av foretakets risikoer inn i følgende underkategorier: forretningsmessig og strategisk risiko, inklusiv eierrisiko og omdømmerisiko, kredittrisiko og konsentrasjonsrisiko, markedsrisiko, operasjonell risiko, likviditets- og finansieringsrisiko, risiko for overdreven gjeldsoppbygging og "øvrige risikoer". Bærekraftsrisiko omfatter risiko knyttet til klima og natur, sosiale forhold og virksomhetsstyring og er en risikodriver innenfor risikoområdene som et foretak er eksponert for.¹⁹

Dersom det er identifisert svakheter i foretakets styring og kontroll med de enkelte risikotypene nevnt i kapittel 8, vil Finanstilsynet ta i betraktning hvilken risiko dette kan medføre for foretaket. For mindre og ikke-komplekse foretak gjør Finanstilsynet en helhetlig vurdering av foretakets interne virksomhetsstyring, inklusiv risiko knyttet til styring og kontroll av de enkelte risikotypene.

For nærmere beskrivelse av hvilke kriterier som vektlegges i vurdering av styring og kontroll med kredittrisiko, markedsrisiko, likviditets- og finansieringsrisiko samt operasjonell risiko, vises det til Finanstilsynets veiledninger (moduler) publisert på Finanstilsynets nettsted²⁰ samt EBAs retningslinjer for SREP.²¹

I dette kapittelet presiseres kriterier som kan være aktuelle i vurderingen av foretakets risikoeksponering. Vurderingen av strategisk og forretningsmessig risiko, inklusiv eierrisiko og omdømmerisiko, er nærmere omtalt i kapittel 6. Vurdering av intern virksomhetsstyring er omtalt i kapittel 7.

8.1. Kredittrisiko

Styring og kontroll av kredittrisiko og porteføljekvalitet

I analysen av foretakets kredittrisikoeksponering vurderer Finanstilsynet kvaliteten på og utviklingen i foretakets ulike kredittporteføljer og utsiktene for disse. Finanstilsynets modul for evaluering av kredittrisiko gir nærmere veiledning for hvilke elementer Finanstilsynet legger vekt på i vurderingen. Det vises for øvrig til EBAs retningslinjer for SREP.

Finanstilsynet vurderer foretakets faktiske risikoeksponering, samt hvordan kredittrisikoen i foretaket overvåkes og rapporteres. Faktisk risikoeksponering vurderes opp mot styrets risikoappetitt, kredittstrategier og kredittretningslinjer samt foretakets egenvurderte kapitalbehov for porteføljekvalitet i ICAAP. Finanstilsynet vurderer videre risikoeksponeringen i et fremoverskuende perspektiv i lys av foretakets kredittstrategier, kredittrammer og de makroøkonomiske utsiktene.

CRR 3 innebærer en mer risikosensitiv metode for å beregne kapitalkrav for kredittrisiko i pilar 1 for foretak som er underlagt standardmetoden. Risikovektene i det nye regelverket er i stor grad basert på belåningsgrader (ETV), og dette innebærer at foretaket må ha adekvate rutiner for verdsettelse av sikkerheter for korrekt måling av risiko med tilhørende kapitalkrav. Dersom Finanstilsynet identifiserer at foretaket ikke har gode nok rutiner for verdsettelse av sikkerheter i tråd med regelverket, og at dette innebærer en risiko for at det er benyttet for lave risikovekter, vil det gi grunnlag for kapitalbehov i pilar 2. CRR 3 innebærer skjerpede

¹⁹ [EBA Report on management and supervision of ESG risks for credit institutions and investment firms. EBA/REP/2021/18](#)

²⁰ [Risikomoduler](#)

²¹ [EBA/GL/2022/03](#) 6.2 (kredittrisiko), 6.3 (markedsrisiko), 6.4 (operasjonell risiko) og 6.5 (markedsrisiko)

regler både for verdsetting generelt i artikkel 229 nr.1 bokstav b(ii) og for re-verdsetting artikkel 229 nr. 1 bokstav d. Det vises også til EBA/GL/2020/06 kapittel 7 og Finanstilsynets rundskriv 5/2021.

Finanstilsynets vurderinger tar utgangspunkt i EBAs SREP-retningslinjer (EBA/GL/2022/03) kapittel 6.2 og legger blant annet vekt på følgende punkter:

- Misligholdte engasjementer og varigheten på disse, jf. EBA/GL/2022/03 punkt 210 og 211. Etter Finanstilsynets vurdering kan en høy andel misligholdte engasjementer indikere at foretaket aksepterer kunder med høyere risiko enn sammenlignbare foretak. Denne risikoen vil delvis dekkes gjennom pilar 1 ved at engasjementer får en høyere risikovekt når de kategoriseres som misligholdt, hvor risikovekten er betinget av nivået på tapsavsetningen.
- Engasjementer med betalingslettelser (forbearance), jf. EBA/GL/2022/03 punkt 209.
- At pilar 1-kravene i utgangspunktet skal dekke *uventet tap*, men ikke tar høyde for at det kan være vesentlig usikkerhet knyttet til nivået på foretakets tapsavsetninger som skal dekke *forventet tap*, inklusive svakheter i foretakets tapsmodeller, estimater eller rutiner som kan bidra til at forventet tap underestimeres. Eksempelvis vurderes følgende:
 - Tapsavsetningsgrad på foretakets friske høyrisikoportefølje²² samt tapsavsetningsgrad på eldre misligholdte lån. Vurderingene gjøres både for samlet portefølje og relevante delporteføljer. I vurderingen av tapsavsetningsgrad tas det hensyn til sikkerheter og eventuelt verddivurderinger samt tapsavsetningsgrad i sammenlignbare foretak. Finanstilsynet vurderer om foretaket har et kapitalbehov utover pilar 1, se EBA/GL/2022/03 punkt 216–218.
 - Om foretakets metodikk for fastsettelse av tapsavsetninger er i samsvar med reglene i IFRS 9, se EBA/GL/2022/03 punkt 216c.
- Om foretakets innvilgelse og overvåking av lån er i tråd med retningslinjene fra EBA,²³ jf. EBA/GL/2022/03 punkt 220 m.fl.
- Etterlevelse av utlånsforskriften.²⁴
- I hvilken grad foretaket differensierer prising av utlån mellom låneprodukter og mellom kundesegmenter, se EBA/GL/2022/03 punkt 224 c) m.fl.
- Foretakets eksponeringer mot næringseiendom og eiendomsutviklingsprosjekter,²⁵ jf. EBA/GL/2022/03 punkt 228 b) m.fl.
- Om foretaket har vurdert bærekraftsrisiko²⁶ i kredittporteføljen, f.eks. om faktorer knyttet til miljø, sosiale forhold og selskapsstyring, er tatt hensyn til ved vurdering av sikkerhetene og kundenes betjeningsevne.
- Om foretaket har vurdert risikoen for at kunden ikke vil være i stand til å refinansiere på kontraktstidspunktet, slik at lånet må forlenges utover kontraktsfestet løpetid. Dette bør vurderes eksempelvis i situasjoner der
 - kunden har lån med kort løpetid, mens kundens finansieringsbehov er langsiktig

²² Etter Finanstilsynets målemetode

²³ [EBA/GL/2020/06](#)

²⁴ Forskrift 9. desember 2020 nr. 2648

²⁵ [Finanstilsynets rundskriv 2/2021](#)

²⁶ Særskilt risiko knyttet til klimaendringer og overgangen til et lavutslippssamfunn

- lånet har betydelige betalinger mot slutten av kontraksperioden, og det forutsettes at lånet fornyes eller at kunden skaffer ny finansiering. Å skaffe ny finansiering kan være krevende, spesielt dersom risikoen er høy eller har økt siden forrige innvilgelse. Se også [EBA/GL/2020/06](#) punkt 262.

For IRB-banker vil Finanstilsynet vurdere om kapitalkrav beregnet i pilar 1 i tilstrekkelig grad tar hensyn til refinansieringsrisiko. Dette gjelder særlig for bedriftsmarkedseksponeringer hvor kontraktmessig løpetid anses som kort sett i forhold til langsiktig finansieringsbehov. Det foretas en skjønnsmessig vurdering av potensialet for innlåsnings effekter, det vil si situasjoner hvor foretaket i realiteten må refinansiere lån som det i utgangspunktet ikke ønsker å beholde på balansen.

I forbindelse med vurderingen av porteføljekvalitet har Finanstilsynet etablert en scoring-modell for å identifisere kredittrisiko som det ikke er tilstrekkelig tatt hensyn til i pilar 1, jf. EBA/GL/2022/03 kapittel 6.2.2. Modellen inkluderer misligholdsandel, avsetningsgrader, andel lån med betalingslettelse og misligholdssannsynlighet i BM-porteføljen. Det er ingen automatisk overgang fra score i modellen til Finanstilsynets vurdering av forhøyet kapitalbehov som det skal tas hensyn til i pilar 2. Scoring-modellen brukes først og fremst for å identifisere foretak som skal vurderes nærmere.

I vurderingen av porteføljekvalitet legger Finanstilsynet særlig vekt på foretakets egen risikovurdering og egenvurdert kapitalbehov i ICAAP, samt observasjoner fra stedlige og dokumentbaserte tilsyn, informasjon fra ekstern rapportering og eventuelle merknader fra revisor. Finanstilsynet legger særlig vekt på om foretakets tapsmodeller, rutiner og praksis i tilstrekkelig grad klarer å fange opp engasjementer med vesentlig økt kredittrisiko og engasjementer som er kredittforringet, og eventuell risiko for at foretaket underestimerer forventet tap på misligholdte eksponeringer. Finanstilsynet tar i betraktning foretakets risikoprising og evne til å ta hensyn til høy/økende risiko hos debitorer. Modellen benyttes som støtteverktøy for å fastsette foretaksspesifikt kapitalbehov for porteføljekvalitet. For IRB-foretakene ses vurderingene og eventuelt forhøyet kapitalbehov i sammenheng med vurderingene knyttet til modellrisiko.

For foretak som har fått godkjent IRB-modell, vil det i risikovurderingen bli tatt hensyn til Finanstilsynets generelle oppfølging av foretakenes bruk av modellene, og tilsynet vil vurdere om det er nødvendig med særskilte tiltak som en del av SREP (modellrisiko). Modellrisiko vil primært tas hensyn til i pilar 1 (for eksempel med sikkerhetsmarginer i modellene). Foretakene kan selv sette risikovekter og risikoparametere høyere enn det som følger av de enkelte bestemmelsene i kapitalkravsforordningen, ettersom kapitalkravsforordningen i henhold til artikkel 3 uttrykker minstekrav. Dersom det avdekkes vesentlige mangler i et foretaks IRB-metode, vil Finanstilsynet løpende vurdere tiltak, inklusivt behov for tiltak i pilar 2. I tilfeller der manglene vurderes å være av midlertidig karakter, vil Finanstilsynet vurdere behovet for midlertidige tiltak i pilar 2 frem til manglene er utbedret, og modellene gjenspeiler den faktiske risikoen.²⁷

Kredittrelatert konsentrasjonsrisiko

I vurderingen av foretakets kredittrelaterte konsentrasjonsrisiko vurderer Finanstilsynet om foretakets eksponeringer er godt diversifisert.²⁸ Høy konsentrasjonsrisiko kan gjøre foretaket særlig sårbart. Analysen omfatter enkeltkundekonsentrasjon, næringskonsentrasjon, geografisk konsentrasjon, produktkonsentrasjon og konsentrasjon mot ulike typer av sikkerhet. Finanstilsynet vil også vurdere omfanget av store engasjementer²⁹ og kvaliteten på disse. Finanstilsynets metoder for enkeltkundekonsentrasjon og næringskonsentrasjon er nærmere beskrevet i vedlegg 2.

²⁷ EBA/GL/2022/03 punkt 182 og 229

²⁸ EBA/GL/2022/03 punkt 183-189

²⁹ CRR artikkel 393

Annen kreditrisiko

Finanstilsynet vurderer risiko knyttet til vedvarende høy utlånsvekst, jf. EBA/GL/2022/03 punkt 207 b). For utlån i utenlandsk valuta tar Finanstilsynet hensyn til valutakursendringer for porteføljen ved vurdering av høy utlånsvekst. Deleide OMF-foretak skal ikke ha selvstendig forhøyet kapitalbehov for utlånsvekst ettersom denne veksten blir tatt hensyn til i vurderingen for den enkelte eierbank.³⁰ Finanstilsynet vurderer også om kapitalkravet i pilar 1 for poster utenom balansen er tilstrekkelig, jf. EBA/GL/2022/03 punkt 169. Finanstilsynets metoder er nærmere beskrevet i vedlegg 2.

Finanstilsynet gjør videre en skjønnsmessig vurdering av om foretaket står overfor motpartsrisiko (f.eks. fra derivater), hvor risiko ikke er tilstrekkelig tatt hensyn til i pilar 1, jf. EBA/GL/2022/03 punkt 190–191.

8.2. Markedsrisiko

Finanstilsynet vurderer om det er eksponeringer mot markedsrisiko i eller utenfor foretakets balanse som ikke er tilstrekkelig dekket av de generelle kapitalkravene. Analysene av de enkelte typene markedsrisiko inkluderer vurdering av tapspotensiale ved plutselige endringer i de viktigste markedsrisikofaktorene. I vurderingen blir det også tatt hensyn til hvordan risikospredning og likviditet i posisjonene kan påvirke tapspotensialet. Finanstilsynet vurderer også behovet for å styrke foretakets styring og kontroll med markedsrisiko.

Vurderingen av markedsrisiko gjennomføres for henholdsvis handelsporteføljevirksomhet og ordinær bankvirksomhet (bankportefølje). I vurderingene av markedsrisiko i bankportefølje inkluderer Finanstilsynet også eiendomsrisiko. Finanstilsynets modul for evaluering av markedsrisiko gir nærmere veiledning for hvilke elementer Finanstilsynet vektlegger.³¹ Se også EBAs retningslinjer for SREP.³² Finanstilsynets metoder er nærmere beskrevet i vedlegg 3.

8.2.1 Markedsrisiko i handelsporteføljen

For foretak med handelsporteføljevirksomhet som gir kapitalkrav etter CRR-bestemmelser om markedsrisiko, vil Finanstilsynet vurdere risiko og kapitalbehov med basis i foretakets beskrivelser av den aktuelle virksomheten, rapporterte eksponeringer og vurderinger i ICAAP. Finanstilsynet har ikke utarbeidet en særskilt kvantitativ metodikk for å vurdere foretaksspesifikt kapitalbehov for markedsrisiko i handelsporteføljevirksomhet.

8.2.2 Markedsrisiko utenfor handelsporteføljen

Renterisiko i bankporteføljen (Interest Rate in the Banking Book, IRRBB)

IRRBB vurderes både som risiko for endringer i økonomisk kapital (EVE-metoden) og risiko for endringer i resultatet (NII-metoden), i henhold til EBAs retningslinjer og tilhørende forordninger³³. Kapitalbehovet vil bli vurdert på grunnlag av foretakets rapporterte eksponeringer og risikorammer, men også andre forhold vil bli vektlagt. Finanstilsynet vil legge hovedvekten på eksponeringen mot EVE, men ved særlig stor NII-eksponering vil denne også kunne vektlegges. For å oppnå størst mulig grad av likebehandling vil sammenligninger mellom foretak basert på størrelse og forretningsmodell være en del av Finanstilsynets vurdering. I vurderingen av foretakets styring og kontroll vil det også legges vekt på modellforutsetninger som ligger til grunn for foretakets beregning av eksponeringen.

³⁰ Dette for å unngå dobbelttelling.

³¹ Modul for markedsrisiko

³² EBA/GL/2022/03 kapittel 6.3

³³ EBA/GL/2022/14, forordning (EU) 2024/856 og 2024/857. Se omtale og lenker i [nyhetssak 6. november 2024](#).

Aksjerisiko

Finanstilsynet vurderer foretakets markedsrisiko knyttet til posisjoner i egenkapitalinstrumenter, inkludert derivater med egenkapitalinstrumenter som underliggende. Det vil gjøres en helhetlig vurdering på grunnlag av foretakets faktiske posisjoner samt graden av porteføljens konsentrasjon og vurdert markedslikviditet. I vurderingen av foretaksspesifikt kapitalbehov vil Finanstilsynet ha særlig oppmerksomhet på eksponeringer som ikke er relatert til strategiske og andre eierposisjoner med nær tilknytning til den ordinære bankvirksomheten.

Valutarisiko

Finanstilsynet vurderer foretakets samlede risiko knyttet til eksponering mot ulike valutaer. Vurderingen vil basere seg på faktiske posisjoner og omfatte alle finansielle instrumenter og øvrige posisjoner med valutarisiko.

Kredittrisiko tillegg for virksomhet utenfor handelsporteføljen (Credit spread risk arising from non-trading book activities, CSRBB)

Finanstilsynet vurderer foretakets risiko knyttet til endring i markedsverdi for obligasjoner, sertifikater og eventuelle kredittderivater som følge av generelle endringer i kredittspreader. CSRBB vurderes i henhold til EBA/GL/2022/14. Vurderingen er som hovedregel basert på markedsverdien av foretakets faktiske posisjoner og foretakets egne vurderinger basert på interne målingssystemer. Dersom foretakets interne prosesser for identifisering, overvåking og måling av denne risikoen anses som tilstrekkelig, vil metoden som angitt i vedlegg 3 benyttes.

Eiendomsrisiko

Finanstilsynet vurderer foretakets risiko knyttet til posisjoner og direkte eierskap i eiendom, inkludert egne eide forretningslokaler (f.eks. bankbygg og eiendom som benyttes av ansatte), eiendomsselskaper samt overtatte kredittengasjement innen eiendom. Vurderingen omfatter også foretakets plasseringer med eierandeler i eiendomsfond. Det er som hovedregel markedsverdien av foretakets faktiske beholdninger som legges til grunn for vurderingen.

Annen markedsrisiko

Finanstilsynet vil også vurdere om foretaket er eksponert for annen type markedsrisiko. For foretak med vesentlig finansiering i utlandet, vil det være særlig aktuelt å vurdere om markedsrisiko forbundet med denne aktiviteten er dekket tilstrekkelig.

Varerisiko har så langt utgjort en begrenset andel av foretakenes totale markedsrisiko. Vurdering av foretaksspesifikt kapitalkrav knyttet til varerisiko vil være skjønnsmessig i tilfeller der faktisk eksponering er av en viss betydning.

For større foretak vil Finanstilsynet også vurdere hvordan foretaket overvåker effekten av bærekraftsrisiko på sine markedsrisikoposisjoner, og om foretaket har etablert en egnet bærekraftsstrategi for markedsrisiko.

8.3. Operasjonell risiko

Finanstilsynet vurderer foretakets risiko og kapitalbehov knyttet til operasjonell risiko basert på foretakets egne vurderinger, tapshistorikk, hendelsesrapportering, erfaringer fra tilsyn og

annen rapportering. Finanstilsynets risikomoduler og EBAs retningslinjer for SREP³⁴ og ³⁵ gir oversikt over aktuelle vurderingskriterier. Finanstilsynet vurderer om pilar 1-kravet i tilstrekkelig grad dekker foretakets risiko- og kapitalbehov.

I vurderingen av om kapitalkravet i pilar 1 er tilstrekkelig, ser Finanstilsynet på foretakets forretningsmodell, strategier og rammebetingelser i et framoverskuende perspektiv. Dersom foretakets historiske tall som ligger til grunn for pilar 1-kravet ikke i tilstrekkelig grad reflekterer økt operasjonell risiko i virksomheten som følge av gjennomførte eller planlagte endringer i forretningsmodell, strategier eller rammebetingelser, kan Finanstilsynet vurdere kapitalbehov for dette i pilar 2. Eksempel på en slik endring kan være observert høy vekst, der foretakets strategi også indikerer videre høy vekst.

I vurderingen av foretakets operasjonelle risiko er det aktuelt å se på foretakets eksponering mot sentrale risikodrivere som prosesser, mennesker, systemer og eksterne faktorer. Finanstilsynet legger vekt på juridisk risiko, IKT-risiko og modellrisiko i vurderingen av iboende operasjonell risiko.

Juridisk risiko³⁶ omfatter vurderinger av om foretaket er eksponert for hendelser som kan medføre tap, herunder utgifter, bøter eller skadeserstatning. Dette omfatter blant annet hendelser som leder til brudd på regelverk (inkludert mangelfull etterlevelse av regelverk mot hvitvasking og terrorfinansiering, sanksjonsregler, interne misligheter, mv.), svak håndtering av sårbare grupper, og bærekraftsrisiko, herunder særlig klima- og grønnvaskingsrisiko.

Ved vurdering av IKT-risiko³⁷ vurderes risiko for tap knyttet til foretakets bruk av IKT, særlig hendelser som kan svekke sikkerheten i nettverks- og informasjonssystemer, verktøyer eller prosesser. IKT-risiko vurderes i henhold til DORA-rammeverket, og vi vil legge vekt på risikoens potensielle innvirkning på foretakets kritiske eller viktige funksjoner. Her inngår også våre vurderinger av foretakets risiko mot svindel og bedrageri, og foretakets evne til å følge opp tredjepartsleverandører av IKT-tjenester.

Ved vurdering av modellrisiko³⁸ vil vi særlig vurdere risikoen for tap som følge av beslutninger som i hovedsak er basert på resultater fra interne, ikke-regulatoriske modeller. Eksempler på hendelser kan være feil i utforming, parameterestimering eller bruk. Den forretningsmessige betydningen av modellene som benyttes, og kvaliteten på foretakets styring og kontroll med bruk av slike modeller står sentralt i vurderingen.

I vurderingen av operasjonell risiko legger Finanstilsynet særlig vekt på mulige konsekvenser dersom foretakets styring og kontroll med den operasjonelle risikoen vurderes som svak, herunder evne til å håndtere eventuelle alvorlige operasjonelle hendelser.

Omdømmerisiko

Operasjonelle hendelser kan svekke foretakets tillit (f.eks. blant investorer, innskytere eller aktører i interbankmarkedet), eller er egnet til å påføre foretaket redusert lønnsomhet på sikt. Eksempler kan være mistillit som følge av mangelfull etterlevelse av bærekraftsstandarder for foretakets produkter, mangelfull etterlevelse av hvitvaskingsregelverket, eller svak håndtering av sårbare kundegrupper. Dersom Finanstilsynet vurderer at det er behov for at foretaket holder kapital eller likviditet for omdømmerisiko, vil dette inngå i vurderingen av forretningsmodell og/eller likviditetsvurderingen.³⁹

³⁴ EBA/GL/2022/03 kapittel 6.4

³⁵ [EBA/GL/2017/05](#)

³⁶ CRR-artikkel 4 (52a)

³⁷ CRR-artikkel 4 (52c)

³⁸ CRR-artikkel 4 (52b)

³⁹ Jf. EBA GL/2022/03 punkt 275

8.4. Likviditets- og finansieringsrisiko

I analysen av foretakets likviditets- og finansieringsrisiko vurderer Finanstilsynet om foretakets likviditets- og finansieringsstrategi, retningslinjer, rammer, prosesser og modeller, er tilpasset foretakets størrelse, virksomhet og kompleksitet. Finanstilsynet vurderer hvor godt rustet foretaket kan anses å være i en likviditets- og/eller finansieringskrise som rammer foretaket og/eller markedet generelt. Videre er det aktuelt å avklare om foretakets likviditet og/eller finansiering er eksponert for risiko for hvitvasking og terrorfinansiering. Vurderingene vil også omfatte betydningen av bærekraftsrisiko for foretakets status og fremtidige utfordringer når det gjelder likviditet og finansiering.

Likviditetsrisiko

Finanstilsynet analyserer foretakets rammeverk, utvikling og status for likviditetsreservekravet, LCR, totalt og per signifikant valuta, på alle konsolideringsnivå. Med signifikant valuta menes en valuta som utgjør minst fem prosent av foretakets totale gjeld. Det forventes derfor at foretaket kan levere status, eller for mindre foretak estimert status, for LCR totalt på alle konsolideringsnivåer ved dagsslutt (forretningsdager) gjennom året. Dette gjelder også LCR i NOK dersom foretaket har pilar 2-krav til LCR i NOK, jf. kapittel 11.

Finanstilsynet minner om at foretakene skal rapportere månedlig alle utenlandske valutaer som på rapporteringstidspunktet er signifikante. Dette gjelder selv om LCR-brøkens nevner er null for referanseperioden.

Videre vurderes foretakets rammeverk, utvikling og status for andre likviditetsreserver, blant annet ledig OMF-kapasitet og brått fall-effekter i likviditetsreserven. Finanstilsynet forventer at foretakets rammeverk og etterlevelse av dette ivaretar risiko knyttet til konsentrasjon av likvide eiendeler, manglende sammenfall (mismatch) i valutastrømmer og intradag likviditetsrisiko.

Finansieringsrisiko

Finanstilsynet analyserer foretakets rammeverk, utvikling og status for stabil, langsiktig og diversifisert finansiering ved indikatoren for stabil finansiering, NSFR, innskuddsdekning og innskuddssammensetning. Videre inngår andelen markedsfinansiering, markedsfinansieringens gjennomsnittlige gjenstående løpetid, konsentrasjon i forfallsstruktur, inklusivt forfall innen ett år, og diversifisering av finansieringskilder, blant annet fra utenlandske markeder.

8.5. Risiko knyttet til overdreven gjeldsoppbygging

Finanstilsynet vurderer risikoen for at foretakets forpliktelser øker for mye i forhold til foretakets egenkapital, sett i lys av foretakets forretningsmodell, forretningsstrategi og vekstambisjoner. Finanstilsynet vurderer også nivået på og endringer i foretakets uvektede kjernekapitalandel over tid, og sammenstiller foretakets uvektede kjernekapitalandel med en referansegruppe. Det vil også være aktuelt å vurdere nivået på foretakets eksponeringsmål i lys av det risikovektede beregningsgrunnlaget. Utviklingen i foretakets uvektede kjernekapitalandel i Finanstilsynets stresstester vil vektlegges i risikovurderingen.

8.6. Verdipapirisering

Finanstilsynet vurderer risikoer knyttet til verdipapirisering når foretaket fungerer som verdipapirisierer, organiserende foretak eller investor, basert på foretakets beskrivelse av virksomheten, rapporterte eksponeringer og vurderinger i ICAAP/ILAAP. I tillegg til å vurdere enkelttransaksjoner opp mot kravene til vesentlig risikooverføring (SRT) og etterlevelse av prinsippene om enkelthet, transparens og standardisering (STS), skal Finanstilsynet

gjennomføre en helhetlig vurdering av foretakets samlede verdipapiriseringsaktiviteter som en del av SREP. Det er ikke utarbeidet en egen kvantitativ metode for å fastsette foretaksspesifikt kapitalbehov for risikoer knyttet til verdipapirisering. Finanstilsynet benytter en skjønnsmessig tilnærming ved vurderingen av om risikoen forbundet med verdipapirisering er tilstrekkelig ivarettatt under pilar 1. Dersom det konkluderes med at denne risikoen ikke er dekket i tilstrekkelig grad av pilar 1, kan Finanstilsynet pålegge kvalitative eller kvantitative krav under pilar 2.

8.7. Øvrige risikoområder

Risiko knyttet til pensjonsforpliktelser

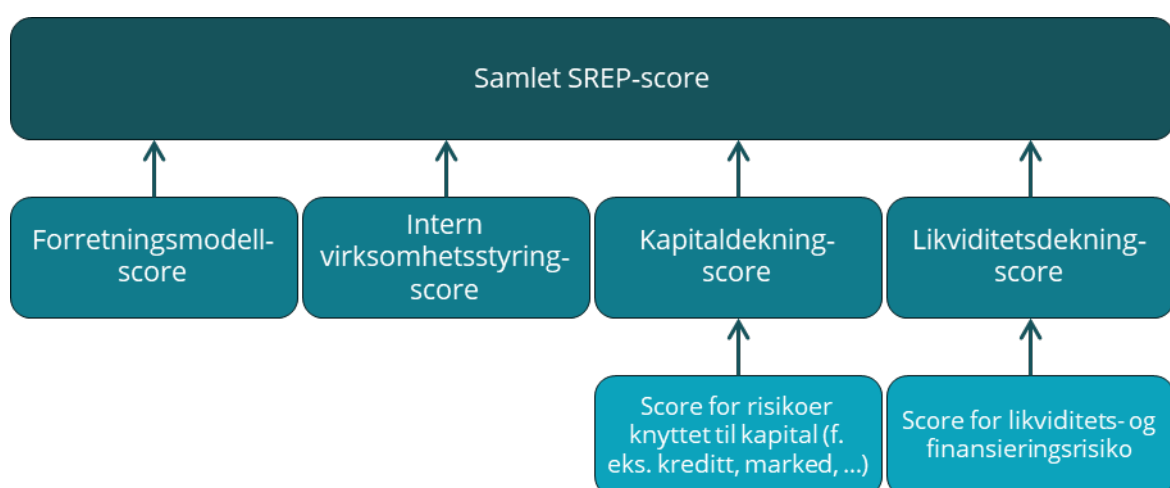
Finanstilsynet vurderer risikoen knyttet til foretakets fremtidige pensjonsforpliktelser og om dette kan medføre uventede kostnader for foretaket fremover. Foretak som er sponsor for pensjonskasser eller har ikke-fonderte pensjonsordninger for sine ansatte (f.eks. AFP) samt foretak med ytelsesbaserte pensjonsordninger og hybride tjenstepensjonsordninger, vurderes å ha risiko knyttet til pensjonsforpliktelser.

Annen risiko

Finanstilsynet kan også vurdere andre vesentlige risikoer enn de som er nevnt ovenfor, når dette er relevant og i henhold til de til enhver tid gjeldende SREP-retningslinjene fra EBA.

9. SREP-score

For vurderingene omtalt i kapittel 6 (forretningsmodell), kapittel 7 (intern virksomhetsstyring) og kapittel 8 (nærmere om de ulike risikotypene) rangerer Finanstilsynet foretakets samlede risiko i en av fire score-kategorier: 1 (lav risiko), 2 (medium til lav risiko), 3 (medium til høy risiko) eller 4 (høy risiko). Likviditets- og finansieringsrisiko rangeres separat. Til sammen danner Finanstilsynets vurderinger grunnlag for en samlet SREP-rangering som gir Finanstilsynet et utgangspunkt for å sammenligne og vurdere risiko og kapitalbehov på tvers av ulike foretak og grupper av foretak. Finanstilsynet anvender EBAs metodikk⁴⁰ for rangering i de ulike score-kategoriene. Det er ingen automatisk kobling mellom scorene og nivået på foretaksspesifikke kapitalkrav som fastsettes av Finanstilsynet.

⁴⁰ EBA/GL/2022/03

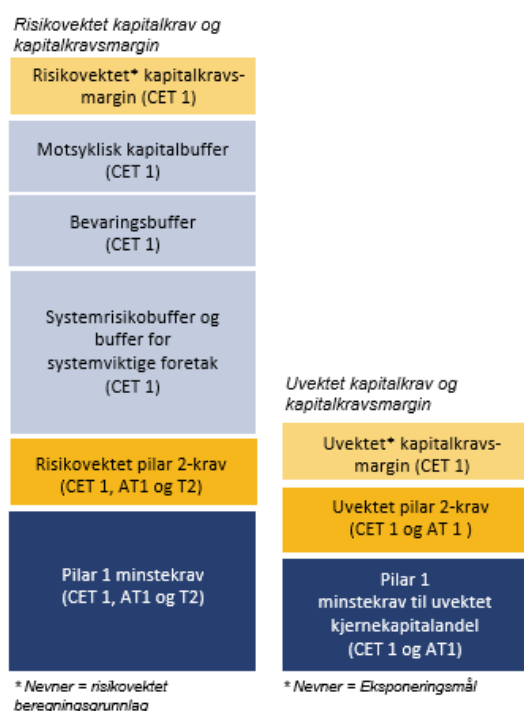
10. Vurdering av samlet kapitalbehov

10.1. Innledning

Finanstilsynets vurdering av foretakets forretningsmodell (kapittel 6) og interne virksomhetsstyring (kapittel 7) danner sammen med risikovurderingen av foretaket (kapittel 8 og 9) grunnlaget for vurderingen av foretakets samlede kapitalbehov, kapitalbehov i pilar 2 og kapitalkravsmargin.

Figur 2 gir en illustrasjon av foretakets samlede kapitalkrav og kapitalkravsmargin. Figuren illustrerer også krav til uvektet kjernekapitalandel samt uvektet foretaksspesifikt kapitalkrav (pilar 2-krav) og uvektet kapitalkravsmargin.

Figur 2: Oversikt over kapitalkrav og kapitalkravsmargin

CET1 = ren kjernekapital, AT1 = annen godkjent kjernekapital, T2 = tilleggskapital

10.2. Vurdering av kapitalbehov i pilar 2

Fastsettelse av foretaksspesifikt kapitalkrav og kapitalsammensetningen

Kapitalbehov som knyttes til risikoer som ikke, eller bare delvis, dekkes av minstekrav i pilar 1 og bufferkrav, skal fastsettes som foretaksspesifikt kapitalkrav (pilar 2). Dette avsnittet beskriver hvilken type kapital som kan benyttes for å oppfylle krav om ytterligere kapital i pilar 2 og Finanstilsynets praksis for fastsettelse av foretaksspesifikt kapitalkrav. Finanstilsynet er oppmerksom på å unngå dobbelttelling ved vurdering av kapitalbehov. Pilar 2-kravet skal ikke omfatte elementer av systemrisiko.⁴¹

Det foretaksspesifikke kapitalkravet gjelder på øverste konsolideringsnivå om ikke annet er fastsatt i Finanstilsynets vedtak. Kapital som benyttes til å dekke minstekravet i pilar 1 og det samlede bufferkravet, kan ikke benyttes til å dekke kapitalbehov i pilar 2. Kapital som

⁴¹ EBA/GL/2022/03 punkt 401

benyttes for å oppfylle det risikovektede foretaksspesifikke kapitalkravet, skal bestå av minimum 56,25 prosent ren kjernekapital og 75 prosent kjernekapital, som tilsvarer kravet til sammensetning av kapital i pilar 1.⁴²

Finanstilsynet kan stille strengere krav til kapitalsammensetning i enkeltforetak når det er særlige foretaksspesifikke forhold, og det er nødvendig av hensyn til foretakets soliditet.⁴³ I EBAs retningslinjer for SREP omtales sammensetningen av kapital i punkt 390, 391 og 417. Med bakgrunn i foretaksspesifikke forhold kan det eksempelvis være aktuelt å stille strengere krav til sammensetning av kapital for å oppfylle det foretaksspesifikke kapitalkravet dersom

- a. foretakets spesifikke natur, aksjonærer og, dersom relevant, strukturen i gruppen, kan påvirke muligheten til å hente kapital avhengig av karakteristika ved visse kapitalinstrumenter, eller
- b. spesifikke forhold knyttet til risiko som det aktuelle foretaket er eller kan bli utsatt for, potensielt kan føre til rask svekkelse av ren kjernekapital

Ved vurderingen tar Finanstilsynet hensyn til om foretakets eierstruktur i vesentlig grad kan påvirke foretakets tilgang på (ren) kjernekapital og/eller foretaket antas å ha særskilte utfordringer med å innhente ny kapital. Andre forhold Finanstilsynet kan vurdere, er om foretaket har en risikoprofil som kan medføre raske og vesentlige svingninger i ren kjernekapitaldekning. Det kan også være aktuelt for foretak som av andre årsaker er spesielt utsatt ved fall i kjernekapitaldekning. Finanstilsynet vil ta hensyn til eventuelle juridiske, operasjonelle og finansielle forhold som kan påvirke foretakets kapitalnivå og/eller mulighet til å hente kjernekapital. Kravet til sammensetning av kapital i pilar 2 vil fremgå av Finanstilsynets vedtak for det enkelte foretaket og gjelder inntil et nytt vedtak blir fattet.

På bakgrunn av risikovurderingen omtalt i kapittel 8 og 9 vurderer Finanstilsynet det enkelte foretakets kapitalbehov i pilar 2. For hver enkelt risikotype vurderes det om kapitalen avsatt i pilar 1 er tilstrekkelig for å dekke risikoen Finanstilsynet mener foretaket er utsatt for. For enkelte risikotyper som ikke er dekket, eller ikke er tilstrekkelig dekket i pilar 1, har Finanstilsynet utviklet beregningsmetoder som benyttes som støtteverktøy i kapitalbehovsvurderingen. Metodene er nærmere beskrevet i vedleggene til denne veiledningen. Dette gjelder

- kredittrisiko – omtales nærmere i vedlegg 2
- markedsrisiko – omtales nærmere i vedlegg 3
- eierrisiko knyttet til eierskap i forsikring – omtales nærmere i vedlegg 4

Metodene danner sammen med kriteriene omtalt i kapittel 8 og kriteriene gjengitt i Finanstilsynets moduler grunnlaget for Finanstilsynets helhetlige vurdering av foretakets kapitalbehov, inklusivt kapitalbehovet i pilar 2. I vurderingen tar Finanstilsynet også hensyn til foretakets egen vurdering av risiko og kapitalbehov (ICAAP). Finanstilsynet vil utøve skjønn i vurderingen av forhøyet kapitalbehov i pilar 2, og ta hensyn til at et foretaks samlede risikoprofil kan være mer kompleks enn summen av de enkelte risikotypene. Finanstilsynet vil etterstrebe stabilitet i foretakets samlede kapitalkrav dersom det ikke er vesentlige endringer i risikovurderingen/SREP-score fra forrige SREP.

Dersom foretaket ikke etterlever krav til virksomhetsstyring eller gjenopprettingsplan,⁴⁴ vurdering av risiko og samlet kapitalbehov⁴⁵, eller reglene om store engasjementer⁴⁶, og

⁴² CRR/CRD-forskriften § 46 femte ledd

⁴³ CRR/CRD-forskriften § 46 femte ledd tredje punktum, jf. CRD artikkel 104a nr. 4, tredje ledd

⁴⁴ Finansforetaksloven kapittel 13, samt § 20-5, jf. også CRD artikkel 74

⁴⁵ Finansforetaksloven § 13-6, jf. også CRD artikkel 75. Se vedlegg 1.

⁴⁶ Finansforetaksloven § 13-12, jf. CRR/CRD-forskriften § 44, jf. CRR artikkel 393 og EBA/GL/2017/15

andre tilsynsmessige virkemidler ikke vurderes hensiktsmessige, vil Finanstilsynet fastsette foretaksspesifikt kapitalkrav.⁴⁷ Krav til foretakets ICAAP er nærmere omtalt i vedlegg 1.

Midlertidig foretaksspesifikt kapitalkrav

I enkelte tilfeller vil Finanstilsynet kunne fastsette midlertidig foretaksspesifikt kapitalkrav.⁴⁸ Det følger av CRR/CRD-forskriften § 46 annet ledd at Finanstilsynet kan bestemme at pilar 2-krav skal gjelde midlertidig eller inntil nærmere angitte vilkår er oppfylt. Det innebærer at pilar 2-kravet kan lempes eller forhøyes i tiden mellom to SREP-vurderinger dersom det i denne perioden skjer endringer i risikoen foretaket er utsatt for.

Midlertidig foretaksspesifikt kapitalkrav er særlig aktuelt når andre tilsynsmessige virkemidler vurderes å ikke være tilstrekkelige eller virke hensiktsmessig. Finanstilsynet kan også fatte vedtak om midlertidig foretaksspesifikt kapitalkrav utenom den ordinære SREP-prosessen. Det er særlig aktuelt å fastsette midlertidig foretaksspesifikt kapitalkrav for risiko knyttet til forretningsmodell (kapittel 6), intern virksomhetsstyring (kapittel 7), samt svakheter knyttet til interne modeller (kapittel 8.1) og etterlevelse av hvitvaskingsregelverket (kapittel 8.3).

10.3. Uvektet kjernekapitalandel

Kapitalbehov som følge av risiko for overdreven gjeldsoppbygging vurderes separat fra de øvrige risikokategoriene. Uvektet kjernekapitalandel er en soliditetsindikator som supplerer de risikovektede minstekravene og skal fungere som en "backstop" for risikovektede eksponeringer som begrenser foretakenes gjeldsoppbygging i oppgangstider.⁴⁹

Finanstilsynet skal fastsette foretaksspesifikt kapitalkrav til uvektet kjernekapitalandel. Foretaksspesifikt kapitalkrav for uvektet kjernekapitalandel skal dekke risiko som ikke, eller bare delvis, er dekket i det uvektede pilar 1-kravet.⁵⁰ I vurderingen vil Finanstilsynet legge vekt på sårbarheter ved foretakets virksomhet, forretningsmodell, strategier, prognoser og vekstplaner som ikke fanges opp av det risikovektede kapitalkravet.⁵¹ Finanstilsynet vil også vurdere om det er eventuelle tegn til tilpasninger i eksponeringene rundt rapporteringstidspunktene som tilsier at det bør fastsettes et foretaksspesifikt kapitalkrav for uvektet kjernekapitalandel. Finanstilsynet vurderer også utviklingen i nivået på foretakets uvektede kjernekapitaldekning over tid.

Finanstilsynet vil vurdere det samlede nivået på foretakets uvektede kjernekapitalandel i lys av intensjonen om å redusere overdreven gjeldsoppbygging.

11. Andre tiltak i pilar 2

11.1. Pilar 2-krav til LCR i valuta

Fra 1. januar 2025 stilles det pilar 2-krav til likviditetsreserver (LCR) i valutaer som er signifikante.⁵² Med signifikant valuta menes en valuta som utgjør mer enn fem prosent av foretakets totale gjeld.

Finanstilsynet viser til at rapporteringskravet i (EU) 575/2013 art. 415 2.(a), se CRR/CRD-forskriften § 2, krever at foretakene rapporterer likviditetsreserven (LCR) for signifikante

⁴⁷ CRD/CRD-forskriften § 46

⁴⁸ CRR/CRD-forskriften § 46 andre ledd andre punktum. Se også EBA/GL/2022/03 nr. 386, 387 og 549

⁴⁹ CRR avsnitt 8 i fortalen

⁵⁰ CRD/CRD-forskriften § 46 fjerde ledd

⁵¹ EBA/GL/2022/03 avsnitt 7.3

⁵² Forskriftskrav til LCR i valuta gjaldt i årene 2017–2024.

valutaer. Rapporteringskravet gjelder fra den referanseperioden den aktuelle valutaen har blitt signifikant, og opphører når valutaen eventuelt ikke lenger er signifikant.⁵³ Rapporteringskravet gjelder selv om LCR-brøkens nevner er null for referanseperioden. Minstekravet til den samlede likviditetsreserven, LCR total, er til enhver tid 100 prosent, jf. CRR/CRD-forskriften § 2 andre ledd nr. 2 (jf. delegert kommisjonsforordning (EU) 2015/61, artikkel 4).

Det vises til CRR/CRD-forskriften § 2 andre ledd nr. 2, som gjennomfører delegert kommisjonsforordning (EU) 2015/61 for likviditetsreservekravet, LCR. I forordningens artikkel 8 nr. 6 stilles et generelt krav om at likviditetsbufferens sammensetning i hovedsak skal motsvare nettoutbetalinger per valuta. Dersom det er ubalanse i forholdet mellom likviditetsbufferen og nettoutbetalingene i en valuta for et foretak, kan Finanstilsynet kreve at foretaket begrenser ubalansen, jf. finansforetaksloven § 13-7 fjerde ledd. Finanstilsynet kan sette grenser for hvor stor andel av foretakets likvide eiendeler i en valuta som kan dekke nettoutbetalingene i en annen valuta, jf. (EU) 2015/61. Finanstilsynet kan bare sette grenser for et foretaks signifikante valutaer, det vil si valutaer som utgjør minst fem prosent av et foretakets totale gjeld, jf. definisjonen som fremgår av rapporteringskravet i (EU) 575/2013 art. 415 2. (a). Kravene må settes som foretaksspesifikke likviditetskrav (pilar 2-krav), jf. (EU) 2013/36 art.105.⁵⁴

Fra 1. januar 2025 gjelder hovedprinsippene for SREP-vurderingene som følger under. Disse blir lagt til grunn ved Finanstilsynets beslutning om Pilar 2-krav for likviditet for det enkelte foretaket:

- Foretaket skal ha en forsvarlig likviditetsstyring, jf. finansforetaksloven § 13-7 og CRR/CRD-forskriften kapittel V.
- Foretak som har all, eller nær all, gjeld i norske kroner (NOK), bør ha en total LCR som i all hovedsak består av likvide eiendeler i NOK.
- Foretak som har signifikante valutaer i tillegg til NOK, bør ha LCR på minst 100 prosent i disse valutaene og LCR i NOK på minst 50 prosent.
- Ved vurdering av Pilar 2-kravet i signifikant valuta vil Finanstilsynet legge vekt på foretakets forretningsmodell og faktiske valutarisiko i den aktuelle signifikante valutaen.
- Banker med særskilt krav til LCR i NOK på minst 50 prosent som får tildelt F-lån utstedt av Norges Bank, kan ved beregning av LCR i NOK se bort fra avviklingsordningen i delegert kommisjonsforordning (EU) 2015/61 artikkel 17 punkt 2 for F-lånet.

Ved beregning av LCR total gjelder avviklingsordningen i samsvar med kommisjonsforordningen.

Pilar 2-kravene for LCR i valuta gjelder for banker, kredittforetak og holdingforetak i finanskonsern som ikke er forsikringskonsern, og på alle konsolideringsnivåer.

12. Tilsynsmessige virkemidler

Som en del av SREP vurderer Finanstilsynet om det er nødvendig å gjennomføre foretaksspesifikke tiltak for å kompensere for eller redusere risikoer foretaket er utsatt for.

Finanstilsynet vurderer eventuelle tiltak i lys av foretakets størrelse, kompleksitet og forretningsmodell. Finanstilsynet vurderer også alvorlighetsgraden i hvert enkelt tilfelle.

⁵³ [Se rapportering LCR](#)

⁵⁴ Ved brudd på minstekravet til LCR totalt og/eller pilar-2-kravene til LCR per signifikant valuta skal foretaket sende melding til Finanstilsynet så snart som mulig med redegjørelse for hva bruddet skyldes, hvilke tiltak som iverksettes, og angi tidsplan for etterlevelse av kravene.

12.1. Ordinære tilsynsmessige virkemidler og pålegg om retting

Finanstilsynet anvender løpende relevante tilsynsmessige virkemidler og tiltak som ledd i det ordinære tilsynsarbeidet.⁵⁵ Fastsettelse av foretaksspesifikt kapitalkrav kan være ett av flere tilsynsmessige virkemidler. Andre virkemidler kan være tettere dialog med foretakets styre og ledelse, krav til hyppigere rapportering, stedlig eller dokumentbasert tilsyn eller pålegg om retting. I særlige tilfeller kan det også være aktuelt med mer inngripende tiltak. Finanstilsynet kan gi uttrykk for at foretaket bør forbedre den interne virksomhetsstyringen, redusere risikoeksponeringen, øke tapsavsetningene eller gjennomføre andre risikoreduserende tiltak.

Finanstilsynet kan også gi uttrykk for at foretaket bør gjennomføre tiltak for å bedre likviditeten, fastsette andre LCR- og NSFR-krav, eller at foretaket bør endre sammensetningen av finansieringen. Finanstilsynet kan også gi foretaket pålegg om å styrke soliditeten eller ikke svekke den gjennom utbyttebetaling.

Dersom foretakets samlede kapitaldekning faller under summen av minstekravet i pilar 1 og pilar 2 og bufferkravene, skal foretaket straks iverksette nødvendige tiltak for å rette opp dette.⁵⁶ Dersom det er, eller det er grunn til å anta at det i nær fremtid vil være, manglende etterlevelse av krav og bufferkrav, kan Finanstilsynet blant annet gi pålegg om å endre foretakets organisering, styring og kontroll, strategier, prosesser og retningslinjer, endre eller begrense foretakets virksomhet og/eller risikoeksponering, eller gjennomføre tiltak for å øke kapitaldekningen, begrense utbetaling av utbytte og begrense omfang av foretakets godtgjørelsesordninger.

Dersom foretaket ikke klarer å etablere tilstrekkelig margin, eller gjentatte ganger har en kapitalkravsmargin som er lavere enn Finanstilsynets forventning, kan Finanstilsynet vedta et krav om ytterligere kapital i pilar 2.⁵⁷

Finanstilsynet kan pålegge foretaket å redusere eller stanse utbyttebetaling når hensynet til foretakets soliditet tilsier det.⁵⁸ Automatiske restriksjoner på samlet utbetaling av utbytte, renter på tilleggskapital samt prestasjonsbetinget godtgjørelse inntreffer ved manglende etterlevelse av minstekravet i pilar 1 og pilar 2 og bufferkravene.⁵⁹ Dersom et foretak ikke oppfyller det kombinerte kapitalbufferkravet, skal en plan for økning av ren kjernekapital oversendes Finanstilsynet senest fem virkedager etter at manglende oppfyllelse foreligger.

12.2. Tidlig inngripen

Tiltak og virkemidler som skal bidra til å forhindre at økonomiske problemer i enkeltforetak, utvikler seg til en krise og eventuelt sprer seg til resten av det finansielle systemet, såkalt "tidlig inngripen", er hjemlet i finansforetaksloven §§ 20-11 og 20-12.

Finansforetaksloven § 20-11 kommer i likhet med § 14-6 også til anvendelse ved brudd på lovfastsatte krav, eller dersom det forventes at foretaket vil bryte lovfastsatte krav i nær fremtid, men de tilsynsmessige virkemidlene etter § 20-11 er noe annerledes og til dels mer inngripende enn virkemidlene hjemlet i § 14-6. De benyttes først og fremst i situasjoner der det er utsikt til rask forverring i foretakets finansielle stilling, eller der det er avdekket alvorlig administrativ svikt i foretaket. Som bemerket i Prop. 159L (2016-2017) punkt 6.7.1.1 kan det tenkes situasjoner der det samtidig kan være grunnlag for inngripen etter både lovens §§ 14-6 og 20-11. Proposisjonen viser som eksempel til situasjoner der det er fare for

⁵⁵ Finanstilsynsloven, finansforetaksloven §§ 10-6, 13-6 og 14-6 hjemler Finanstilsynets myndighet og virkemiddelbruk. Se også CRR/CRD-forskriften §§ 46 og 47.

⁵⁶ Finansforetaksloven § 14-6 tredje ledd

⁵⁷ Finansforetaksloven § 13-6 syvende ledd, CRR/CRD-forskriften § 46 1. ledd bokstav e

⁵⁸ Finansforetaksloven § 10-6

⁵⁹ Finansforetaksloven § 14-3 og CRR/CRD-forskriften § 10

brudd med andre krav til forsvarlig drift enn kapitalkravene. Inngrepshjemlene etter de to bestemmelsene vil i slike tilfeller utløses samtidig, og Finanstilsynet vil kunne treffe de tiltakene det finner hensiktsmessig ut fra den rådende situasjonen.

Dersom det er nødvendig, kan Finanstilsynet be foretaket oppdatere gjenopprettingsplanen eller gjennomføre konkrete gjenopprettningstiltak, utarbeide en handlingsplan for slike tiltak, og innkalle generalforsamlingen med kortere frist enn det som fremgår av vedtektene, jf. finansforetaksloven § 20-11. Finanstilsynet kan også be foretaket utarbeide en plan for restrukturering av gjelden og fremlegge et statusoppgjør, eller engasjere uavhengige sakkyndige for å gå gjennom og vurdere foretakets finansielle situasjon.

Virkemidlene hjemlet i § 20-12 kommer først til anvendelse når foretakets økonomiske situasjon er vesentlig forverret, eller når det foreligger vesentlige brudd på lov eller forskrift, og virkemidlene som er hjemlet i § 20-11, ikke anses tilstrekkelige. Finanstilsynet kan med hjemmel i finansforetaksloven § 20-12 pålegge foretaket å endre sammensetningen i styret eller ledelsen, og Finanstilsynet kan utpeke en administrator som midlertidig i inntil tolv måneder tar over styringen av virksomheten.

13. SREP-vurdering i tilsynskollegier

For konsern der det er opprettet tilsynskollegier med deltakere fra flere europeiske lands tilsynsmyndigheter, følger Finanstilsynets arbeid de aktuelle europeiske retningslinjene⁶⁰, blant annet retningslinjer for SREP. SREP for slike konsern følger de samme elementene og vurderingene som er beskrevet i denne veiledningen. I tillegg er oppgavefordelingen mellom de ulike tilsynsmyndighetene spesifisert. Vurderinger og beslutninger dokumenteres i egne maler som følger europeisk standard.

Tilsynsmyndigheten i hjemlandet gjennomfører den foreløpige risikovurderingen av morselskapet og konsernet. Tilsynsmyndighetene i de relevante vertslandene gjennomfører en tilsvarende risikovurdering av konsernets virksomhet underlagt deres respektive myndighet (datterforetak på solo- eller delkonsolidert nivå samt enkelte filialer av utenlandske foretak⁶¹). Vurderingene danner grunnlaget for tilsynskollegiets felles beslutning ("Joint Decision") om konsernets samlede risikonivå, kapitalbehov, likviditets- og finansieringsbehov, både på konsernnivå og for underliggende datterforetak. Tilsynskollegiet vurderer også videre oppfølging av konsernet, inklusive relevante tiltak for de ulike foretakene som inngår i konsernet.

⁶⁰ Basert på artikkel 113 og 116 i CRD.

⁶¹ CRD-artikkel 51

Vedlegg:

Vedleggene til denne veiledningen er publisert sammen med veiledningen.

Vedlegg 1 Krav til foretakenes ICAAP og ILAAP

Vedlegg 2 Finanstilsynets vurdering av kapitalbehov i pilar 2 knyttet til kredittrisiko

Vedlegg 3 Finanstilsynets vurdering av kapitalbehov i pilar 2 knyttet til markedsrisiko

Vedlegg 4 Finanstilsynets vurdering av kapitalbehov i pilar 2 knyttet til eierskap i
 forsikringsvirksomhet

Vedlegg 5 Finanstilsynets vurdering av kapitalkravsmargin (P2G)

Finanstilsynet
Revierstredet 3
P.O. Box 1187 Sentrum
NO-0107 Oslo

Tel. +47 22 93 98 00
post@finansstilsynet.no
finansstilsynet.no

